

نگرشی بر
بعد معنوی انقلاب

محمد تقی رهبر

تهران - ۱۳۹۴

سرشناسه : رهبر، محمد تقی ۱۳۱۴
 عنوان و نام پدید آورنده : نگرشی بر بعد معنوی انقلاب / محمد تقی رهبر
 مشخصات نشر : تهران : راه نیکان ، ۱۳۹۴ .
 مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص. ۱۴/۵ x ۲۱/۵ س.م.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۹۲-۱۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی : فیفا
 یادداشت : کتاب حاضر تحت عنوان نگرشی در بعد معنوی انقلاب اسلامی ایران توسط سازمان تبلیغات اسلامی در سال ۱۳۶۲ منتشر شده است.
 یادداشت : چاپ دوم
 یادداشت : کتابنامه بصورت زیر نویس
 عنوان دیگر : نگرشی در بعد معنوی انقلاب اسلامی ایران
 موضوع : ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ - تأثیر
 ردیف بندی کنگره : ۱۳۹۳ ر ۲ ت / ۱۵۶۴ DSR
 رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۴۴۷۶۱

نشر راه نیکان

بخش اجتماعی

نگرشی بر بُعد معنوی انقلاب

تألیف : آیت الله محمد تقی رهبر

چاپ اول : ۱۳۹۴ شمارگان : ۲۰۰۰ نسخه

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۹۲-۱۲-۴ ISBN : 978-600-7297-12-4

شماره ثبت مجوز : ۱۳۷۵۶۱۰ قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

فهرست

سخن ناشر	۵	قیام برای خدا شکست ندارد.....	۳۵
مقدمهٔ چاپ دوم	۹	رسالت و مسئولیت عالم	۳۷
پیشگفتار	۱۷	نقش رهبری امام	۳۹
دورنمایی از بعد معنوی انقلاب	۴۰	امام اسوه رهبری	۴۰
اسلامی ایران	۲۳	رابطه رهبری و مردم در انقلاب	۴۳
کلید رمز انقلاب چیست؟	۲۴	چهرهٔ محبوب امام	۴۵
اسلام و جهان بینی	۲۶	شیوه زندگی رهبران اسلام	۵۰
توحید و شرک در نظام	۲۷	نقش مردم در انقلاب	۵۱
اجتماعی	۲۷	مردم کیستند؟	۵۲
انقلاب در مسیر رسالت	۲۹	انقلاب و تکیه بر مردم	۵۶
اسلام و هدف از حیات	۳۰	مدعیان حقوق خلق	۵۷
هدف انقلاب اسلامی ایران ...	۳۲	مردم در صحنه سیاست	۵۸
نبوت، امامت و رهبری	۳۴	مردم و جنگ	۶۰
فقیه و حوزه مسئولیت او	۳۴	سخنی از جنگ در اسلام	۶۳

اهداف جنگ و جهاد ۶۶	تعلیم کتاب و حکمت ۸۴
فرهنگ شهادت ۶۸	دگرگونی در شعر و هنر ۸۸
به خانه شهداء می‌رویم ۷۱	فرهنگ اسلام و نیروهای مسلح ۸۹
ویژگی‌های امت اسلامی ۷۳	نگاهی به بعد معنوی برون مرزی ۹۲
ویژگی‌های امت ما ۷۵	انقلاب ۹۲
نگاهی دیگر به آثار معنوی ۷۶	انقلاب و حیات مجدد اسلام .. ۹۷
انقلاب ۷۶	آمیختگی سیاست و عبادت در ۹۸
انسان‌سازی انقلاب ۷۶	انقلاب ۹۸
انقلاب و نظام ارزش‌ها ۷۸	انقلاب و مبدئیت اسلام در ۱۰۰
انقلاب و شناخت عمومی از ۸۰	قوانین ۱۰۰
اسلام ۸۰	انقلاب و جهانی بودن اسلام . ۱۰۴
تلاقی عرفان با حماسه‌های ۸۲	انقلاب و مصلح جهانی ۱۰۶
انقلاب ۸۲	گزیده‌ای از متن ۱۱۱

سخن ناشر

حوادثی که از ادوار گذشته تاکنون تاریخ را تدوین نموده‌اند دفتر خاطرات ابناء بشر است، مهم‌ترین و خواندنی‌ترین فرازهای آن، شورش مظلومان تاریخ برای واژگون کردن حکومتی مستبد و ایجاد حکومتی نو به منظور تغییرات اساسی و بنیادین در تمام نهادها، مناسبات، ساختار سیاسی و اجتماعی و جایگزینی سازمان نوین و مطلوب در چهارچوب اهداف و آرمان‌های ضدظلم و استبداد است.

تاریخ خاطره‌های تلخ و شیرین همیشه دوران حیات بنی آدم است که اگر نشاط آور نباشد متأثر کننده است. بیداری ملت‌ها، فریاد آزادی‌خواهان در شکنجه‌خانه‌های زندان‌های ستمگران، خاطراتی از تاریخ خاموش ملت‌ها هستند که باید الگو شوند بنابر گزارش‌های تاریخ الگو شده‌اند، ستمگران را از اریکه قدرت به زیر افکنده، مظلومان را به سروری زمان خود نشانده‌اند.

پس تاریخ نقشه راه رهایی از ظلم و ستم حاکمان خودکامه و رسیدن به آزادی است، نقشه راه رهایی از سیاه چال های مخوف و راه فرار از چنگال دژخیمان خونخوار است. راه رسیدن به آرامش ها و آسایش ها، راه سرافرازی و افتخارهاست. اگر خاطرات تاریخ را به صورت ریسمان در آوریم، طول آن را به روزها، ماه ها و سال ها زمان بندی کنیم به دست می آوریم چند دوره بر عمر حیات و زندگی در کره زمین گذشته است، هم ستمگران سلطه گر رami شناسیم و هم بیدارگران جان بر کف تاریخ را که برای نجات بشر زیر ستم قیام کرده اند. هم سرنوشت ظالمان را کتابی خواندنی و عبرت آموز کرده ایم، هم برنامه های آزادیخواهان را به بشر زیر سلطه استعمار جهانی تقدیم داشته ایم و هم زندان ها و سیاه چال ها که گورستان های مردمان به ستوه آمده از ظلم و ستم قلدران تاریخ را شناسائی کرده ایم. هم تاکتیک های رهایی بخش انقلابیون را برای آیندگان تاریخ تدوین نموده ایم. اگر پند تاریخ آزادیخواهان را به هر کیفیت ممکن از لابلای حوادث یافته مجموعه سازیم هم برای قیام ملت های زیر سلطه الگوی نجات بخش ارائه داده ایم، هم فراخوان عمومی جهت براندازی نظام های تحت فرمان استکبار جهانی داده ایم. در اصل میراث انقلاب های پیروزمند را از تاریک خانه کتابخانه ها بیرون کشیده، به رهبران ضد استبداد و سلطه پیشکش کرده ایم.

رساله حاضر به قلم شخصیتی کم نظیر که سال های متمادی با تاریخ معاصر همراه بوده است، محققانه تاریخ را مورد بررسی قرار داده، علت

برتری انقلاب‌های تاریخ آفرین را شناسائی نموده، به نتیجه رسیده انقلاب‌هایی در طول عمرشان هدایت‌کننده بوده که توسط شخصیت‌های بلند پایه مذهبی چون آیه‌الله العظمی نایب‌الامام امام خمینی رهبری شده است.

مؤلف فرزانه رساله حاضر آیت الله حاج شیخ محمد تقی رهبر - که خداوند عمرشان را در خدمت به فرهنگ اسلامی بلند فرماید - با موضوعاتی که پیرامون انقلاب شکوهمند اسلامی ایران مورد بحث قرار داده‌اند خصوصیت‌های انقلاب‌هایی را که رهبران مذهبی هدایت کرده‌اند بر انقلاب‌های فاقد این امتیاز برشمرده و آن‌ها را «بعد معنوی» نامیده، توجه داده‌اند اندیشه انقلاب اسلامی ایران در جهان معاصر به یک انقلاب ضد استبداد خلاصه نشده، بلکه نشان داده آئین جامع و اجتماعی اسلام هیچگاه در تمام ابعاد چنانکه باید و شاید استقرار نیافته بود، حتی نهضت - های فکری و فرهنگی، سیاسی، انقلابی و خونین انبوه مؤمنان نیز نتوانسته بودند جلوی انحراف و انحطاط را سد کنند.

امادر سال‌هایی که مرجع عظیم‌الشان جهان تشیع امام خمینی - قدس الله روحه - در مقابل زورگوئی استعمار، جان بر کف مبارزه علیه استبداد به تمام معنا را از ۱۷ مهر ۱۳۴۱ آغاز کرد و تا ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ در مخالفت اصولی با اهداف پشت پرده اصلاحات طاغوت که برداشتن قید اسلام از شرائط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان، و به جای سوگند

به قرآن «کتاب آسمانی» آورده شود. و وابسته نمودن کشور به بیگانه سلطه گر، و حاکمیت استبدادی و ضداسلامی رژیم ستمشاهی شجاعانه اصرار ورزید تا قیام به تمام معنا اسلامی علیه طاغوت و در معنای طرح های آمریکا به پیروزی انجامید. و از آن پس با رهبری و مدیریت نظام اسلامی تا پایان عمر مبارکش از پای نشست تا نظام جمهوری اسلامی شکل گرفت و به جوار حضرت معبود شتافت.

مؤلف فرهیخته و فرزانه رساله حاضر با طرح مباحثی که از نظر می گذرانید امتیاز انقلاب اسلامی ایران را در معنویاتی می داند که به آن ها پرداخته است.

اینگونه رسائل که در زمان ولایت امری، مرجعیت و نیابت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف آیه الله العظمی امام خامنه ای مدظله العالی تألیف شده و می شود نتیجه پند ناصحان به ما می باشد که فرموده اند:

به گیتی وزن جز به نیکی نفس

قدم زن تو در راه نیکان و بس

مدیر

نشر راه نیکان

۲۲/ بهمن ۱۳۹۲

مقدمه چاپ دوم

«بعد معنوی» روح و جانمایه انقلاب اسلامی است که بدون آن انقلاب کالبدی بی جان و مرده است. روح انقلاب، اسلام ایمان و باورهای دینی و معرفتی و معنوی با تمام ظرفیت و روحیه جهادی است که به ابعاد سیاسی اجتماعی و فرهنگی معنی می دهد. همان روح و معنویت که دنیای جاهلیت چهارده قرن قبل را دگرگون ساخت و بر ویرانه های آن روزگاران کهن تمدن بزرگ اسلامی را پی نهاد. و به رغم همه خصومت ها شجره طویه اسلام که ریشه در قلوب مؤمنان دوانیده بود هر روز بالنده تر از پیش به بار نشست و آثار ارزشمندی در گستره گیتی برجای نهاد. هر چند وارثان جاهلیت به ویژه شجره خبیثه سفیانی در لوای خلافت اسلام کوشیدند مجد و سیادت بت گران پیشین را احیا کنند و اسلام را از محتوا خالی نمایند. همانگونه که مولای متقین امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «ایها الناس سیاتی علیکم زمان یکفأ فیه الاسلام کما یکفأ الاناء بما فیه»^۱

هان ای مردم! برای شما زمانی می‌رسد که اسلام از محتوای تهی می‌شود
 آنگونه که ظرف خالی می‌گردد، در چنان شرائط دشواری چیزی که
 به اسلام و قرآن و رسالت حضرت محمد صلی الله علیه و آله روح و معنی و محتوا داد
 ولایت و عترت نبوی بود که امت را در طوفان بدعت‌ها و حوادث
 گوناگون با اسلام راستین آشنا ساخت و در این صراط پررنج مجاهدت‌ها
 نمود و هرامت‌ها داد، از شهادت و اسارت و زندان و شکنجه و تبعید که
 امامان شیعه در دوران حیات جهادی علمی خود تحمل کردند تا
 چوبه‌های دار که پیکر یاران ائمه و شیعیان پاکباز را نوازش می‌داد!

نظام سلطه و حاکمان مستبد و خودکامه در هیچ عصر و زمانی بیکار
 نبوده و مجال تبلور چهره واقعی اسلام را که بر پایه ایمان و عدالت و
 آزادی و آزادگی بنیان شده است نداده و فرزندان راستین اسلام و عالمان
 دین همواره در انزوا به سر برده و کمتر فرصتی یافته‌اند تا اسلام را با تمام
 محتوا عرضه کنند و این امید که دین در تمام عرصه‌های حیات نقش
 بنیادین ایفا کند، به مرحله عمل نزدیک نشد و سیاست و دیانت پیوندشان
 بریده بود. قرن‌ها بدینگونه گذشت تا در چهاردهمین قرن هجرت نبوی،
 بزرگ مردی از سلاله پاک پیغمبر صلی الله علیه و آله با دم مسیحانی و تأییدات روح
 الهی به میدان آمد و آرمان هزارساله حکومت اسلامی را مطرح کرد و
 به پای این ایده مقدس ایستاد و نظام ستمشاهی را که بر ارزش‌های اسلامی
 می‌تاخت از تخت سلطنت به زیر کشید و با پایمردی امت مسلمان و
 عاشورائیان زمان حکومت اسلامی را پی افکند و سیاست و دیانت را
 پیوند داد و ولایت فقیه را که وراثت امامت و مهدویت در عصر غیبت

امام عدل - ارواحنا له الفداء - است تحقق بخشید.

این انقلاب با این سرمایه معنوی اکنون سی و پنج سال است سر پای خود ایستاده و طوفان‌های سهمگینی را از سر گذرانده و طی چند نسل شاهد تحولات و آزمایش‌های گوناگونی قرار گرفته و به خواست خداوند ریشه‌های آن در دل‌های امت تعمیق یافته و شکوفائی این معنویت را در دل‌های نسل حاضر به ویژه جوانان امروز شاهدیم.

نباید فراموش کنیم که این راه پرفراز و فرود به آسانی طی نشده است و دشمنان کینه‌توز این انقلاب و ملت بزرگ بیکار نبوده‌اند. توطئه‌های استکبار جهانی و امپریالیسم و صهیونیسم و ارتجاع سرسپرده و ستون پنجم داخلی یکی پس از دیگری این نظام را هدف گرفته و می‌گیرند. هشت سال جنگ تحمیلی با صدها هزار شهید و جانباز و آزاده و معلول، توطئه‌های گوناگون کودتا و ترور و به خاک و خون کشیدن عالمان دین و ده‌ها هزار دیگر عزیزان وفادار به نظام اسلامی تا فتنه‌های سیاسی و رسانه‌ای و هجمه فرهنگی با انواع ابزارها و صدها رسانه و حمله و کارگزار خارجی و داخلی و تحریم و فشارهای دیگر...

اینها تجربه سی و پنج سال عمر انقلاب اسلامی است و اگر آن معنویت و ایمان و مجاهده و صبر و بصیرت و استقامت و آگاهی و حضور یکپارچه نبود نظام اسلامی چندین کفن پوسانده بود. پشتوانه و جان‌مایه همه اینها همان بعد معنوی و به عبارت دیگر ایمان و پای‌بندی به فرهنگ انقلاب اسلامی است که در پرتو آن سایر موفقیت‌ها و دست‌آوردها شکل می‌گیرد.

اکنون که قلم در حال نگارش این سطور است شاهد شکوفائی بسیاری از خواسته‌ها، همچون استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی هستیم اما نباید فراموش کنیم که دشمنان نظام و اسلام راستین دست از توطئه برنداشته و بیکار ننشسته‌اند. دشمن را از در میرانی از پنجره وارد می‌شود، در عرصه نظامی شکست می‌دهی تهاجم فرهنگی را سامان می‌دهد، از در اقتصاد و تحریم و فشارهای دیگر روانی، جبهه می‌گشاید تا مقاومت امت را بشکند که به خواست خداوند نتوانسته و امروز سردمدار استکبار امریکای جهان‌خوار اعتراف می‌کند که از براندازی نظام ناامید و ناتوان است. اما چیز دیگری دشمن را رنج می‌دهد، و آن شکوفائی علمی، فناوری، صلابت و استقامت و چهره‌های دانشمند و پیروزی‌های دانش‌محور و بی‌اعتنائی ملت به تهدیدها و صدور انقلاب به جهان، و الگو شدن آن و گسترش فرهنگ اسلامی و فرو ریختن تارهای عنکبوتی حکام وابسته و عمه استکبار جهانی است که در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا یکی پس از دیگری در لوای آگاهی ملت‌ها اتفاق می‌افتد و شکست‌های پی در پی رژیم جعلی صهیونیستی در برابر مقاومت اسلامی با الگوی اسلامی ایرانی است که آرمان دولت غاصب یهودی از نیل تا فرات را تار و پود برباد داده است. استکبار جهانی و در رأس آن امریکای جهان‌خوار طی این سی و پنج سال که از عمر انقلاب اسلامی می‌گذرد هر روز ناامیدتر از گذشته در رویای حاکمیت بر دهکده جهانی است و آثار بیداری ملت‌ها را حتی در کشورهای غربی و صدای شکستن استخوان‌های نظام سلطه را با گوش خود می‌شنوند. و به بیان رهبر معظم،

جهان را در یک بیخ تاریخی بزرگ که افول قدرت استکبار را نوید می‌دهد می‌بینند.

اعمال جنون‌آمیز و وحشیانه قطب استکباری امپریالیستی و صهیونیستی علیه مقدسات آسمانی و چهره‌های نورانی اسلام و قرآن کریم همه و همه بازتاب شکست توطئه‌های بیگانه و موضع انفعالی در برابر ابررشد و پویایی اسلامی و فتوحات سنگرهای کلیدی است که حضرت امام خمینی ره گفت: «من با اطمینان می‌گویم اسلام ابرقدرت‌ها را به خاک مذلت خواهد نشاند.» این را دشمنان اسلام و سردمداران سلطه دریافته و افول تمدن غربی و ناقوس مرگ آن را شنیده‌اند و به همین دلیل است که لحظه‌ای از توطئه فروگذار نمی‌کنند.

با این همه وعده خداوندی، حق و صادق است که فرمود: «ولا تهنوا ولا تحزنوا و اتمم الاعلون ان کنتم مؤمنین» سست نشوید و غمگین مباشید که شما برترین‌ها هستید اگر مؤمن باشید. دشمن می‌خواهد بر این ایمان رخنه وارد کند رخنه فرهنگی و اعتقادی و روانی که در برابر آن باید همه به هوش باشیم، به ویژه دستگاه‌های فرهنگی کشور که رودست نخورند و ندانسته به دشمن خدمت نکنند. از دژهای استوار فرهنگ اسلامی که همان بعد معنوی انقلاب است مردانه و مجاهدانه از صمیم دل حمایت و پاسداری نمایند. چه مشروعیت حاکمیت به انجام چنین مسئولیت است و اگر جز این باشد جز خیانت نیست. نکته آخر اینکه استحاله تدریجی فرهنگ چیزی است که انقلاب اسلامی را تهدید می‌کند و این استحاله یک شبه اتفاق نمی‌افتد و اگر اتفاق بیفتد به زودی قابل جبران نیست.

همان دغدغه‌ای که رهبر انقلاب دارند و بارها به آن هشدار داده‌اند. و همانگونه که معظم‌له فرمودند با تکیه بر ایمان و معتقدات مردم به ویژه جوانان که سرمایه‌های اصلی کشورند می‌توان بر توطئه دشمن فائق آمد. این یک نبرد است. سخت‌تر از یک نبرد نظامی زیرا آهسته و بی‌سر و صدا وارد می‌شود و اگر هوشیاری و سیاست نداشته باشیم شکست می‌خوریم.

نکته دیگری که در این مقدمه یادآوری باید کرد اینکه ملت بزرگ و مؤمن و انقلابی ما حتی نسل دوم و سوم با بصیرت و هوشمندی و دشمن‌شناسی راه خود را یافته و شایستگی خود را در پاسداری از ارزش‌ها و دست‌آورد خون شهیدان انقلاب نشان داده‌اند و همین‌هاست که امید دشمن را به یأس می‌کشاند. بنابراین در مورد حضور مردمی و عزم ملی تردید نداریم و اکنون نوبت مسئولین است. بی‌تناسب نیست که از این سخن حضرت امام علیه السلام یاد کنیم که فرمود: «امروز زمان این است که ملت‌ها چراغ راه روشنفکرانشان شوند و آنها را از خود باختگی در مقابل شرق و غرب نجات دهند که امروز روز حرکت ملت‌ها است.^۱ بنابراین در عزم ملی تردید نداریم اما آنچه در کنار این عزم مردمی مورد انتظار و نقش آفرین است مدیریت جهادی است. رهبر معظم آیه الله العظمی خامنه‌ای سال ۹۳ را سال فرهنگ و اقتصاد با عزم ملی و مدیریت جهادی اعلام فرمودند که امیدواریم در هر دو عرصه - فرهنگ و اقتصاد - به ویژه فرهنگ شاهد شکوفائی بیشتر فرهنگ اسلامی و مدیریت جهادی باشیم

و در برابر این مسئولیت به شعار و لفاظی و دفع الوقت بسنده نکنیم و در گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی یعنی همان بعد معنوی با ایمان و صبر و بصیرت بکوشیم، چه فرهنگ به مثابه روح است که همواره باید زنده و پویانده بماند و خلاها و کاستی‌ها و کم‌کاری‌های گذشته با عزم ملی و مدیریت جهادی جبران شود.

نکته دیگر اینکه مدیریت جهادی فرهنگ در انحصار چند وزیر یا وزارتخانه نیست بلکه همه دستگاه‌های حکومتی ذی‌ربط و نهادها و وزارتخانه‌ها و رسانه‌ها و موسسه‌ها که کار فرهنگی می‌کنند مسئولیت دارند و این را به همدلی، همکاری، برنامه و هدف‌گذاری نیاز است و نیز استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی افراد نخبه و کارآزموده که حرفی برای گفتن دارند و نهادهای دولتی و غیردولتی از این ظرفیت‌ها باید استفاده کنند و تجارب آنان را چراغ راه آینده قرار دهند.

این کتاب را در سال ۶۲ نوشته‌ام که حال و هوای سال‌های اول انقلاب و یاد و خاطره روحانی عزیز سفرکرده امام راحل خمینی کبیر رحمته‌الله و فداکاری‌ها و ایثارگری‌های ملت بزرگ را مخصوصاً در دفاع مقدس و زیر بمباران‌ها تجدید می‌کند، خاطرات روحانی و معنوی و جهادی که هرگز نباید از یاد برود و باید به نسل‌های بعدی منتقل شود. یاد آن روزها که هزار هزار شیفته دل راهی جبهه‌ها می‌شدند و از آن سوی اجساد طیبه شهیدانمان بردوش مردم تشییع می‌شد و هنوز که هنوز است پس از سی سال شاهد بازگشت جنازه‌های آنان از لابلای دشت‌ها و کوهستان‌های جبهه‌های دفاع مقدسیم. این خاطرات باید با ظرافت‌های هنری و عشق و

حماسه آفرینی فرهنگی به نمایش درآید تا نسل امروز و آینده بدانند وارث کدام نسل اند و فراموش نکنند که باید حافظ این میراث باشد و خوشبختانه کتاب‌ها و فیلم‌هایی در این رابطه هست که باید نهادهای فرهنگی حمایت کنند و مورد استقبال مردم قرار گیرند.

نگارنده در بازنگری این نوشتار، به ویژه آنجا که از امام راحل و رابطه او با امت فداکار و ایثارگر و وقایع شورآفرین جنگ تحمیلی هشت ساله خاطره می‌گفت، حال و هوای آن روزها را باز می‌گشود بارها تحت تأثیر شدید شیفتگی و احساسات قلبی قرار گرفت که قلم را یارای نگارش آن نبود و این شعر برای او تداعی شد:

گذشته سال‌ها از عصر شیرین به جا مانده است نام قصر شیرین
بنایش اینچنین آزاد مانده ز محکم کاری فرهاد مانده
باری بگذرام و بگذرم و خواننده گرامی را به خواندن متن کتاب
و اگذارم هرچند به نسبت این کتاب قطره‌ای در برابر دریا است.

در اینجا لازم می‌دانم از مؤسسه محترم فرهنگی «راه نیکان» که با همت و روحیه جهادی جمعی از فرهیختگان متعهد به نشر آثار فرهنگی می‌پردازند و این اثر را تجدید چاپ نموده‌اند، تشکر و قدردانی کنم.

والله ولی التوفیق

محمد تقی رهبر

اردیبهشت ۱۳۹۳